

Komunikacijski šum v slovensko-kitajskem pogojnem diskurzu

*Mateja Petrovčič**

Povzetek

Prispevek prouči načine izražanja pogojnosti v slovenščini in kitajščini. Čeprav imata oba jezika dobro izdelan sistem formulacije pogojno-posledičnih vezi, prihaja v medjezikovni komunikaciji pogosto do razhajanj v razumevanju. V slovenščini uporabljamo kombinacije pogojnih odvisnikov z veznikom *če* v povednem in pogojnem naklonu, vrsto pogoja pa natančneje določimo tudi s pomočjo členkov. Zanimivo je, da kitajščina razume kot »pogojne stavke« le tiste, kjer si v slovenščini pomagamo s členki, slovenski pogojni odvisniki s čistim *če* v povednem ali pogojnem naklonu pa v kitajščini sodijo med »domnevalne stavke«. Izsledki te kratke primerjalne študije kažejo, da se medsebojno nerazumevanje pojavi predvsem pri presojah, ali sogovorec predpostavlja realne možnosti ali pa govori o sedanjih in bodočih hipotetično možnih situacijah. V teh primerih moramo najprej zagotoviti obsežnejši kontekst, ki postavi skupna izhodišča diskurza, pa še to ni zagotovilo za odpravo komunikacijskega šuma.

Ključne besede: pogojni stavki, komunikacijski šum, slovenščina, kitajščina

Communication noise in Slovenian-Chinese conditional discourse

This paper examines how to express conditionality in Slovene and Chinese. Although there is a well-formed system for formulating conditional-causal relationships in both languages, cross-linguistic communication often results in divergences in understanding. In Slovene, combinations of conditional subordinate clauses with the conjunction *če* (*if*) are used in the indicative and conditional mood, whereby the type of condition is further specified by particles. Interestingly, Chinese grammar considers as "conditional" only those sentences where Slovene employs particles, while Slovene conditional clauses with a simple *če* in the indicative or conditional mood are classified in Chinese as "suppositional sentences". The findings of this brief comparative study indicate that mutual misunderstanding primarily arises when the listener evaluates whether the speaker assumes real possibilities or speaks about present or future hypothetically possible situations. In such cases, a broader context that establishes shared starting points for discourse is needed, though it is still not sufficient for a flawless information flow and elimination of communication noise.

Keywords: conditional sentences, communication noise, Slovenian, Chinese

* UL FF, Mateja.Petrovcic@ff.uni-lj.si

1 Uvod

Pogojni diskurz je način razprave, kjer govorniki svoja razmišljanja podajajo kot preplet dejstev, pogojev, predpostavk ali možnih in hipotetičnih situacij, ki vodijo do različnih izidov. Pri tem preigravamo scenarije *kaj bi bilo, če bi bilo; kaj se zgodi v tem in onem primeru; kako bo, če nekaj naredimo tako in ne drugače* ipd. Tak diskurz običajno vključuje rabo pogojnih stavkov, pogojnega naklona, uporabo različnih časov ter drugih sredstev, ki jih ima neki jezik na razpolago. V slovensko-kitajski komunikaciji večkrat prihaja do šuma, ki privede do neenotnih interpretacij, nejasnosti ali zmotnega razumevanja sporočila. Oglejmo si naslednji primer, ki je sicer potekal v kitajščini:

(1)

Slovensko: »Upam, da bo povračilo stroškov potekalo gladko. Če bi zavarovalnica zavrnila vlogo za povračilo stroškov za zdravniško pomoč, češ da se je to zgodilo zaradi adrenalinskega športa in ne padca na avtobusu, si prepisite številko mesečne vozovnice, s katero ste plačali vožnjo, ko se je nesreča zgodila. Če bi bilo potrebno, bi ti podatki lahko služili kot dokaz, da ste bili v tistem trenutku na avtobusu in ne kje drugje.«

Kitajsko: »Jaz se ne ukvarjam z adrenalinskimi športi. Zakaj zavarovalnica tako misli?«

Slovensko: »Zavarovalnica tega ne misli. Vendar pa, če bi zavarovalnica slučajno iskala potencialne razloge, na podlagi katerih ji ne bi bilo treba povrniti stroškov, si pripravite podatke o številki vozovnice in točnem času nesreče.«

Kitajsko: »Prosim, da takoj rešite ta problem. Jaz se ne ukvarjam z adrenalinskimi športi. Nezaslišano je, da zavarovalnica ne bo povrnila stroškov.«¹

Podoben pojav je opazil že Bloom (1981, 13), ko je kitajsko govorečim anketirancem zastavil vprašanje: »Če bi hongkonška vlada sprejela zakon, ki bi zahteval, da vsi državljani, rojeni zunaj Hongkonga, tedensko poročajo o svojih dejavnostih policiji, kako bi se odzvali?«, na kratko: »Če bi hongkonška vlada sprejela tak zakon, kako bi se odzvali?« Anketiranci naj bi nekoliko nepričakovano, a dosledno odgovarjali z: »Ampak vlada tega ni storila«; »Ne more« ali »Ne bo.« Tudi dodatni opisi

1 Ta jezikovni primer temelji na seriji dejanskih situacij, vendar je zaradi občutljive narave specifičnih informacij nekoliko spremenjen, pri čemer ohranja bistvo komunikacijskega šuma.

okolščin, npr. »Vem, da vlada tega ni storila in ne bo, ampak si zamislimo, da bi to storila ...«, niso bistveno pripomogli k drugačnim odgovorom. Dodatni odzivi so bili še: »Mi tako ne govorimo«; »To je nenaravno«; »To je nekitajsko.« Bloom je v nadaljevanju dodal, da ameriški in francoski anketiranci, ki so odgovarjali na podobna vprašanja v svojem jeziku, niso izrazili ničesar nenaravnega v zvezi z vprašanji in so se z lahkoto vživeli v razmišljanje o umišljenih situacijah, ki so ga vprašanja želela spodbuditi. Bloomovi zaključki o razlikah med kulturami glede zmožnosti hipotetičnega razmišljanja so bili deležni številnih kritik (Chen idr. 2006), vendar pa je njegov primer vsekakor zanimiv in presenetljivo podoben našemu.

Članek torej prouči razloge, zakaj pride pri izražanju pogojno-posledičnih vezi do takega razkoraka med slovenskimi in kitajskimi govorci. V iskanju odgovorov si bomo najprej ogledali oris pogojnih stavkov v slovenščini, rabo veznikov in pogojnega naklona. Pri tem se bomo večkrat navezali na prispevek Lipovšek, Ilc in Stopar (2025) v tej monografiji, saj sta prispevka tematsko tesno povezana in se lepo dopolnjujeta. A ker sta slovenščina in kitajščina zelo različna jezika, ki nimata dosti skupnih sintaktičnih značilnosti, bomo na razmerja med odvisnimi in glavnimi stavki pogledali predvsem z vidika možnosti realizacije pogoja in posledično rezultata. Nato bomo predstavili dožemanje pogojnih stavkov v kitajščini, stavčne povezovalce in nekatere druge značilnosti v povezavi s predpostavljanjem, pogojevanjem ter sklepanjem. Boljše razumevanje obeh jezikov naj bi nekoliko pripomoglo k zmanjševanju novih komunikacijskih šumov.

2 Pogojnost v slovenščini

Pogojne vezi izražajo odvisnost enega dogodka od drugega. Gre za logično in pomensko razmerje med dvema deloma povedi, kjer realizacija pogojnega dejanja vpliva na realizacijo posledičnega dejanja. Če se torej odvisni stavek uresniči, potem sledi tisto, kar je napovedano v glavnem/nadrejenem stavku. Tipični vezniki v pogojnih odvisnikih so *če*, *ko*, *ako*, *da*, pri čemer sta slednja že starinska in redko rabljena (Toporišič 2000, 644–645), kar potrjujejo tudi zadetki v Gigafidi (Schlamberger Brezar 2023, 235). V nadaljevanju si tako oglejmo le oris veznikov *če* in *ko*.

Lipovšek, Ilc in Stopar (2025) v svojem prispevku o skladnji in pomenu odvisnikov s *če* sistematično orišejo klasifikacijo podrednih stavkov, ki se v splošnem delijo na nominalne, prilastkove in prislovne, pri čemer veznik *če* pretežno uvaja prislovne odvisnike s primarnim pogojnim pomenom, hkrati pa sproža še drugotne pomene.

Te ugotovitve potrjujejo definicijo v Franu,² kjer je *če* opisan kot podredni veznik, ki se uporablja v pogojnih, osebkovih, časovnih, dopustnih, oziralnih ali sorazmernostnih odvisnikih.³ V kombinaciji s povednim naklonom izraža uresničljivo dejanje nadrednega stavka, v kombinaciji s pogojnim naklonom pa bodisi uresničljivo bodisi neuresničljivo dejanje nadrednega stavka. V časovnih odvisnikih s povednim naklonom izraža, da se dejanje realizira, kadarkoli se izpolni pogoj. Druge rabe za zdaj niso relevantne za trenutno razpravo, zato jih ne bomo posebej izpostavljali.

(2a)

pogojni odvisnik, povedni naklon, uresničljivo dejanje:

če je hotel živeti, je moral delati; če si lačen, ti dam kruha; nič se ti ne bo zgodilo, če boš pameten

(2b)

pogojni odvisnik, pogojni naklon, uresničljivo dejanje:

če bi to korenino presekali, bi se drevo posušilo; če bi globoko kopali, bi prišli do vode

(2c)

pogojni odvisnik, pogojni naklon, neuresničljivo dejanje:

nikoli se ne bi bila omožila, če bi ji bili starši branili; če bi ne imela gub, bi bila videti mlada

(2d)

časovni odvisnik, povedni naklon, zagotovljena realizacija dejanja:

dobro mu je delo, če ga je kdo hvalil; jezna sem, če kdo joka

Ko je v Franu opisan kot podredni veznik, ki se uporablja v časovnih, oziralnih, pogojnih, primerjalnih in sorazmernostnih odvisnikih. V časovnih odvisnikih izraža sočasnost izvajanja dejanja v odvisnem in nadrednem stavku, lahko tudi sosledje dejanj. V pogojnih odvisnikih v kombinaciji s pogojnim naklonom izraža pogoj za uresničitev dejanja nadrednega stavka. Toporišič še omenja, da so pogojni odvisniki

2 Slovar slovenskega knjižnega jezika, druga, dopolnjena in deloma prenovljena izdaja, www.fran.si, dostop 3. 1. 2025.

3 Ti izrazi sodijo v verjetno najbolj znano, vendar vsekakor ne edino klasifikacijo odvisnikov v slovenskem jeziku. Za pregled različnih pristopov gl. Žele (2016).

včasih zelo blizu časovnim, prim. njegov zgled (3d) spodaj (Toporišič 2000, 645). Ostale rabe trenutno niso relevantne.

(3a)

časovni odvisnik, sočasnost:

ko sem se bližal domu, me je oče čakal pred vrati; medtem ko stopa po gozdu, poči strel; kmet zaloti zajca, ravno ko obira zelnato glavo

(3b)

časovni odvisnik, dejanje odvisnega stavka pred dejanjem nadrednega stavka:

ko prideš domov, napiši pismo; potem ko so otroci odrasli, so se razkropili po svetu

(3c)

pogojni odvisnik, pogojni naklon, protidejstvenost ali hipotetičnost:

ko bi se bil fant vsaj malo učil, bi bil izdelal; prav rad bi ti posodil, ko bi imel toliko⁴

(3d)

časovni/pogojni odvisnik, povedni naklon:

ko/če mačke ni doma, miši plešejo

Pogojni odvisniki v slovenščini lahko izražajo uresničljive ali neuresničljive situacije; v prvem primeru so izraženi s sedanjikom ali prihodnjikom, v drugem s pogojnikom. Najobičajnejše kombinacije časov so sedanjiške s sedanjiškimi ali prihodnjiškimi za možne, potencialne stavke, in pogojniške za pogojno uresničljive (Schlamberger Brezar 2023, 235). Naklon namreč izraža razmerje govorečega do glagolskega dejanja. Povedni naklon pove, da govorec razume dejanje kot realno, pogojni naklon pa podaja umišljeno dejanje glede na možnost in pogoje njegove uresničitve (Toporišič 2000, 359).

Vidimo, da se tako *če* kot tudi *ko* uporabljata v različnih odvisnikih, ponekod s povednim naklonom, drugod s pogojnim naklonom.

Večpomenskost in prekrivnost rabe obeh veznikov nakazuje že naslednja kratka šala.

4 Z vidika uporabljenih časov pogojniška oblika *bi bil zaplesal*, *bi se bil učil* sodi k pretekliku, pogojniška oblika *bi plesal*, *bi posodil* pa sodi k sedanjiku (Skaza 2010, 89).

(4)

Anica: »**Ko** pijem kavo, ne morem spati.« (pogojne vezi, sekundarna raba *ko*; gl. (3d))

Bojana: »Pri meni je ravno obratno. **Ko** spim, ne morem piti kave.« (časovne vezi, primarna raba *ko*; gl. (3a))

Šala bi delovala tudi z veznikom *če*, vendar nekoliko slabše.

(4')

Anica: »**Če** pijem kavo, ne morem spati.« (pogojne vezi, primarna raba *če*; gl. (2a))

Bojana: »Pri meni je ravno obratno. **Če** spim, ne morem piti kave.« (časovne vezi, sekundarna raba *če*; gl. (2d))

Kitajščina nima jezikovnih sredstev, s katerimi bi ustvarili tak dovtip, vendar je večpomenskost še kako prisotna v drugih kontekstih. To uvodoma tudi napeljuje na komunikacijski šum pri izražanju pogojnih vezi, ki je tema tega prispevka.

3 Uresničljivost v okviru pogojnosti

Preden se navežemo na kitajščino, si oglejmo koncept uresničljivosti v okviru pogojnosti. Pogojni stavki se nanašajo na situacije, ki jih govorec predstavi kot možne ali hipotetične in vodijo do različnih možnih ali hipotetičnih izidov. Glede na različne stopnje uresničljivosti Webb (2022)⁵ predlaga naslednjo kategorizacijo pogojno-posledičnih stavkov, ki jo ponazorimo s slovenskimi primeri.

Dejstveni pogojniki:⁶ govorec predstavi pogoj kot *dejstvo*. Situacija v pogojnem stavku vedno vodi do realizacije dogodka v glavnem stavku. Sem sodijo »splošne resnice« in »navade«. Veznik *če* je izmenljiv s *ko*, pogojne vezi pa se prevesijo v časovne vezi oz. jih razumemo na oba načina.

5 Webb ne sodi med referenčne avtorje za angleško slovnico, vendar je po opisu na portalu UsingEnglish.com poučeval angleščino v različnih državah, med drugim tudi na Kitajskem. Verjetno je zaradi profesionalne usmerjenosti njegov pristop pedagoško obarvan, prirejen govorcem različnih jezikov in se razlikuje od klasičnih referenčnih del, npr. Quirk idr. (1985). Ta pristop je kitajsko govorečim učencem angleščine blizu, o čemer pričajo tudi sklici kitajskih spletnih strani na portal UsingEnglish.com (npr. <https://www.zhoublog.cn/gowai/usingenglish.html> ali <https://yingyu.xdf.cn/201909/10981446.html>). S tega vidika predstavlja njegov pristop tudi most med kitajščino in slovenščino.

6 Ang. *Factual Conditionals*. Največkrat jih ubesedimo s pogojnimi stavki tipa *Zero Conditionals*, vendar to ni edini skladenjski vzorec iz te kategorije. Enako velja za ostale tri kategorije.

(5)

Če/ko led segrejemo, se stali. (splošna resnica)

Če/ko me boli grlo, pijem čaj z limono. (navada)

Stopnja uresničljivosti: vedno ko se zgodi A, se zgodi tudi B.

Napovedni pogojniki:⁷ govorec predstavi pogoj kot *uresničljivo napoved*. Situacija v pogojnem stavku se lahko uresniči ali pa tudi ne. Če se uresniči, potem se realizira tudi dogodek glavnega stavka, drugače ne.

(6)

Če bo jutri deževalo, bo izlet odpovedan.

Stopnja uresničljivosti: A se morda zgodi, morda ne. Od tega je odvisen B.

Hipotetični pogojniki:⁸ govorec predstavi pogoj kot nekaj, kar je *sicer možno* realizirati, *a je zelo malo verjetno*. Posledično je tudi uresničitev pogoja sicer možna, a ni prav verjetna.

(7)

Če bi (v tokratnem kolu) zadel na loteriji, bi pustil službo.

Stopnja uresničljivosti: A bi se sicer lahko zgodil, a se najbrž ne bo, zato se tudi B najverjetneje ne bo.

Protidejstveni pogojniki:⁹ govorec predstavi pogoj kot nekaj povsem *neuresničljivega*, tako da tudi uresničitev glavnega dogodka ni možna. Načeloma se nanašajo na pretekle, že zaključene situacije, kjer preigravamo alternativne možne izide. Sem sodijo še umišljene situacije, o katerih lahko vseeno premišljujemo, čeprav vemo, da niso možne. Vse protidejstvene situacije so torej imaginarne, vse imaginarne situacije pa niso nujno tudi protidejstvene. Skupen jim je ničelni izid glavnega dogodka.

(8)

Če bi takrat dobil službo, bi se (takrat) preselil v Ameriko.

Stopnja uresničljivosti: A se (takrat) ni realiziral, zato se tudi B ni.

7 Ang. *Predictive Conditionals*. Tipični predstavnik te kategorije so *First Conditionals*, ki so – tako kot v prejšnji kategoriji – zgolj ena od skladenjskih možnosti.

8 Ang. *Hypothetical Conditionals*. Prevladujoči odvisniki v tej kategoriji so *Second Conditionals*.

9 Ang. *Counterfactual Conditionals*. Prepoznamo jih po pogojnikih tipa *Third Conditionals*.

Če bi ujel zlato ribico, bi jo prosil za eno samo stvar.

Stopnja uresničljivosti: A se ne more realizirati, zato se tudi B ne more.

V imaginarnih scenarijih se lahko dogodki nanašajo na različne čase:

(9)

Če bi takrat to vedel, bi ravnal drugače. (preteklost – preteklost)

Če bi takrat to storil, bi bilo danes vse drugače. (preteklost – sedanjost)

Če bi takrat to storil, bi o meni pisali še stoletja. (preteklost – prihodnost)

Če bi imel denar, bi si kupil vilo na obali. (sedanjost – sedanjost)

Če bi imel denar, bi šel naslednje leto na potovanje okoli sveta. (sedanjost – prihodnost)

Za kasnejšo diskusijo o pogojno-posledičnih vezeh v kitajščini je vredno omeniti še Webbovo opažanje, da lahko situacijo v pogojnem stavku izrazimo kot znano informacijo, lahko pa jo podamo kot novo informacijo:

(10a)

Če je ura že deset, zamujam.

neznana situacija – neznana situacija; napovedni pogojnik

(10b)

A: Ura je že deset.

B: Če je ura že deset, zamujam. (beri: glede na to, da je ura že deset, zamujam.)
(znan izid pogoja, uresničen pogoj – zagotovljena realizacija glavnega stavka)

4 Pogojnost v kitajščini

Tudi v kitajščini obstaja mnogo različnih pristopov do večstavčnih povedi. Najbolj znani je dvodelni sistem priredij in podredij (npr. Liu, Pan in Gu 2004), ki je poimenovan kar »tradicionalni pristop« (Zhang 2015), med novejše sodi Xing Fuyijeva trodelna delitev, ki temelji na logičnih odnosih med stavki (Xing 2021), poznamo funkcionalni pristop (Li in Thompson 1981), primarno semantični pristop z 11 glavnimi kategorijami (Yip in Rimmington 2003) itd.

Glavna razlika med klasifikacijo podrednih stavkov, na katero smo se navezali že v razdelku o pogojnosti v slovenščini Lipovšek, Ilc in Stopar (2025), in kitajskimi

podrednimi stavki je v tem, da kitajščina ne pozna prvih dveh kategorij. Obstajajo namreč le prislovni odvisniki, ne pa tudi nominalni in prilastkovi. To je eden od razlogov, zakaj znana referenčna dela za angleško ali slovensko slovnico niso najprimernejše izhodišče za razlago kitajščine. Po drugi strani pa lahko s kontrastivnega vidika zelo hitro definiramo, kdaj ne moremo uporabiti podrednega veznika *ruguo*, ki je najbližja ustreznica slovenskemu *če*. Primeren je le za t. i. pogojne (Lipovšek, Ilc in Stopar 2025, zgled (2a)), časovne (Lipovšek, Ilc in Stopar 2025, zgled (2f)) in vzročne (Lipovšek, Ilc in Stopar 2025, zgled (2g)) prislovne odvisnike.

Čeprav poznamo slovenski izraz »pogojni (prislovni) odvisnik«, ki mu načeloma pripada kitajski izraz *tiaojian fuju*, ne gre za enako klasifikacijo. Da zajamemo koncept pogojnih stavkov, moramo dodati še kitajske *jiashe fuju*, ki so povsem ločena kategorija in bi jih lahko poimenovali »domnevalni stavki«. Poglejmo si podobnosti in razlike.

4.1 Pogojni stavki

Pogojni stavki (*tiaojian fuju*) izražajo pogojno-posledične vezi in se običajno delijo na pogojne stavke s specifičnimi pogoji (*teding tiaojianju*) ter pogojne stavke brez pogoja (*wu tiaojianju*) (Liu, Pan in Gu 2004, 873–874).

V **pogojnih stavkih s specifičnimi pogoji** glavni stavek izraža osrednje dejanje, odvisni stavek pa predvideni pogoj za realizacijo tega dejanja. Prepoznamo jih po naslednjih povezovalcih, pri čemer vsak od njih izraža poseben tip pogoja.

Povezovalca *zhiyao ... jiu ...* (*že če ...*) izražata zadostni pogoj za realizacijo glavnega dogodka. Če je pogoj izpolnjen, se glavni dogodek realizira (Loar 2011, 220).

(11)

只要你给他写一封信，他就会帮助你。

Zhiyao ni gei ta xie yi feng xin, ta **jiu** hui bangzhu ni.

Že če mu napišeš pismo, **(potem)** ti bo pomagal.

Le pismo mu moraš napisati, **pa** ti bo pomagal.¹⁰

Ta izjava obenem implicira dodatni pomen: Če mu pisma ne napišeš, ti ne bo pomagal

Povezovalca *zhiyou ... cai* (*le če ...*) izražata nujni, obvezni pogoj za doseg rezultata. Če pogoj ni izpolnjen, se glavni dogodek zagotovo ne zgodi.

10 V kitajščini stoji pogoj pred posledico (pisanje pisma → pomoč). Pri zadostnih pogojih sicer lahko obrnemo zaporedje informacij (pomoč; pisanje pisma →), vendar se fokus prestavi z vezi pogoj-posledica zgolj na pogoje.

(12)

只有你开车来接我，我才跟你去。

Zhiyou ni kaiche lai jie wo, wo **cai** gen ni qu.

Samo če me prideš iskat z avtom, (**šele v tem primeru**) grem s tabo.¹¹

Povezovalca *chufei* ... *cai* ... (*razen če* ...) ali pogovorno *ruguo.bu/yaoshi.bu* ... *cai* ... (*če ne* ...) izražata, da se dogodek zgodi, če pogoj ni izpolnjen.

(13)

除非他是个聋子，才会听不见这么大的声音。

Chufei ta shi ge longzi, **cai** hui ting bu jian zheme da de shengyin.

Samo če je gluhi, (**šele v tem primeru**) ne bi slišal tako glasnega zvoka.

Moral bi biti gluhi, da ne bi slišal tako glasnega zvoka.

(Pogoj za to, da nekdo ne sliši glasnega zvoka, je, da je gluhi. Če ni gluhi (in s tem pogoj ni izpolnjen), potem bo zvok zagotovo slišal.)

(14)

除非你也去，不然我（才/就）不去呢！¹²

Chufei ni ye qu, buran wo cai bu qu ne!

Razen če greš tudi ti, drugače (**pa**) jaz ne grem!

Ne grem, razen če greš tudi ti.

Specifični pogoji so torej *zadostni pogoj*, *nujni pogoj* in *omejevalni/izključevalni pogoj*. Tu lahko vidimo vzporednice s *če* in tipom »izključevalni prislovni odvisnik« *adverbial exceptive clauses* (Ilc and Stopar 2023 v Lipovšek, Ilc in Stopar 2025), ki ne spada med pojne stavke.

Pogojni stavki brez pogoja ali ničelni pogojni stavki izražajo, da se dogodek v glavnem stavku zgodi v vseh okoliščinah, neodvisno od pogoja. Prepoznamo jih po povezovalnih veznikih *buguan/bulun/wulun* (*ne glede na*), v glavnih stavih pa logične vezi nadalje okrepijo prislovi *dou* (*vse*), *ye* (*tudi*), *zong* (*vedno*) in *hai* (*še*). Npr.

11 V kitajščini stoji pogoj pred posledico (*pisanje pisma* → *pomoč*). Pri zadostnih pogojih sicer lahko obrnemo zaporedje informacij (*pomoč*; *pisanje pisma* →), vendar se fokus prestavi z vezi *pogoj-posledica* zgolj na pogoj.

12 Pri nujnih pogojih kitajskega vrstnega reda ne moremo obrniti (**s tabo grem, a le, če prideš pome z avtom*) (Loar 2011, 217).

(15)

不管有多大困难，我也要干下去。

Buguan you duo da kunnan, wo **ye** yao gan xiaqu.

Ne glede na to, kako velike težave bodo, bom (**vseeno**) nadaljeval.

(16)

我们不论有什么事，都愿意找他谈。

Women **bulun** you shenme shi, **dou** yuanyi zhao ta tan.

Ne glede na to, za kaj gre, smo (**vedno**) pripravljeni na pogovor z njim.

(17)

无论谁参加我们组，我都欢迎。

Wulun shei canjia women zu, wo **dou** huanying.

Ne glede na to, kdo se pridruži naši skupini, (**vsak**) je dobrodošel.

Okoliščine so sicer podane kot pogoj, vendar zares ne vplivajo na realizacijo glavnega stavka. To je torej drugi tip kitajskih »pogojnih odvisnikov«, ki pa v okviru našega razumevanja ne sodi med pogojne odvisnike. Obenem vidimo, da »običajnih« pogojnih odvisnikov še nismo omenili. Ti namreč ne sodijo med kitajske »pogojne odvisnike«, temveč »domnevalne odvisnike«.

4.2 Domnevalni stavki

Običajni pogojni stavki, ki jih uvaja veznik *če*, sodijo v kategorijo predpostavljalnih oz. domnevalnih stavkov (*jiashe fujū*), ki povedo, kaj se v neki situaciji zgodi, če je pogoj izpolnjen. V pogovornem jeziku pogosto uporabljamo veznike *yaoshi*, *jiaru*, *ruguo*, *tangruo* (vsi pomenijo *če*) ali *yidan* (*čim*), v glavnem stavku pa lahko logična razmerja dodatno nakazujejo *jiu/bian/name* (*potem/torej*).

(18)

如果我父母还活着，他们一定不会拒绝一个儿子的钱。

Ruguo wo fumu hai huozhe, tamen yiding bu hui jujue yi ge erzi de qian.

Če bi moji starši še živeli, zagotovo ne bi zavrnil denarja svojega sina.

(19)

你要不关心群众的痛痒，群众一辈子也不会亲近你。

Ni **yao** bu guanxin qunzhong de tongyang, qunzhong yi beizi ye bu hui qinjin ni.

Če ti ni mar za težave množic, te množice nikoli ne bodo imele za svojega.

(20)

如果一个整数能被2整除，就是偶数。

Ruguo yige zhengshu neng bei 2 zhengchu, jiushi oushu.

Če število lahko delimo z 2, je sodo.

V glavnem stavku se pogosto nahaja še modalni glagol *hui* (*zna se zgoditi, da*) ali *neng* (*moči*), lahko tudi v povezavi z drugimi izrazi za epistemično modalnost, tj. govorcevo oceno o resničnosti celotne izjave (*morda, verjetno, najbrž*).

Domnevalni pogoji se lahko nanašajo na že realizirane dogodke, lahko pa predpostavljajo bodoče situacije, pri čemer v jezikovni rabi prevladuje slednje.

(21)

如果你早来两天，就看见老李了。

Ruguo ni zao lai liang tian, **jiu** kanjian Lao Li le.

Če **bi** prišel dva dni prej, **bi** srečal starega Lija.

(22)

你要是早点来，还能看见老李。

Ni **yaoshi** zaodian lai, hai neng kanjian Lao Li.

Če prideš malo prej, **boš** še lahko videl starega Lija.

Nekateri avtorji, ki ne sledijo tradicionalni slovnici, tudi take odvisnike štejejo med pogojne, kar je z našega zornega kota bolj pričakovano. Loar to skupino poimenuje **neposredni pogojni odvisniki** (2011, 217–218). Uporabljajo se za izražanje neposrednega pogoja, torej nakazujejo, da je situacija, opisana v glavnem stavku, neposredno odvisna od situacije v pogojnem odvisniku. Obenem implicirajo, kaj se zgodi, če pogoj ni izpolnjen.

(23)

要是你邀请他来，他会来的。

Yaoshi ni yaoqing ta, ta hui lai de.

Če ga povabiš, bo prišel. (Če ga ne povabiš, ne bo prišel.)

Pogojni stavki z *ruguo* in *yaoshi* lahko izražajo uresničljive ali neuresničljive pogoje. V čas jih postavimo šele s časovnimi prislovi.

(24)

如果明天天气好，我们就去海边。

Ruguo mingtian tianqi hao, women **jiu** qu haibian.**Če bo** jutri vreme lepo, gremo na morje.

(25)

要是/倘若/假使我 (a. 去年/b. 现在/c. 明年) 有钱，我就会把那栋房子买下来。

Yaoshi/tangruo/jiashi wo (a.qunian/b.xianzai/c.mingnian) you qian, wo **jiu** hui ba na dong fangzi mai xialai.**Če bi** (a.lani/a.zdaj/c.naslednje leto) imel denar, bi si kupil hišo.

Loar vse tri različice primera (25) razlaga kot »protidejstvene«. Pretekli pogoj je v nasprotju z dejstvom, sedanji v nasprotju s predpostavko, bodoči pa v nasprotju s pričakovanji (Loar 2011, 217–218). V slovenščini razumemo (25.a) kot protidejstveno, (25.b) in (25.c) pa hipotetično, kar v končni fazi ni tako pomembno, saj je razlika le v tem, ali je glavni dogodek »neizvedljiv« ali »potencialno sicer izvedljiv, a najverjetneje ni«.

Kitajščina torej jasno razlikuje pet tipov pogojnih vezi in s tem povezanih izidov, pri čemer nekateri pogojni stavki implicirajo dodatne pomene. Tudi v kitajščini lahko govorimo o uresničljivih in neuresničljivih pogojih ter dejstvenih ali protidejstvenih situacijah, zato je še toliko bolj čudno, da prihaja pri preigravanju hipotetičnih situacij do takega komunikacijskega šuma.

5 Primerjava

Če kot govorci slovenščine pristopimo k primerjavi med slovenščino in kitajščino v okviru klasifikacije, predstavljene v Lipovšek, Ilc in Stopar (2025), potem lahko za začetek rečemo, da se slovenski *če* izraža s kitajskim *ruguo* 如果 (»če«) samo v tistih primerih, ki jih v slovenščini razumemo kot **pogojne in časovne odvisnike**. Nominalni, atributivni in vsi ostali prislovni odvisniki s *če* se v kitajščini ubesedijo drugače. Dodati moramo še razlikovanje med povedmi s *če* v povednem in pogojnem naklonu ter dodati splošno vedenje o uresničljivosti situacije, izražene v pogojnem odvisniku.¹³

13 Seveda lahko pogojno-posledična razmerja izražamo tudi drugače (še enkrat zamudiš in dobiš neopravičeno), vendar obrobne situacije za namen osnovne primerjave zanemarimo.

Z vidika kitajščine **pogojnih odvisnikov** (*tiaojianju* 条件句) ne razumemo enako kot v slovenščini, saj kitajski pogojni odvisniki izražajo le *zadostni* pogoj, *nujni* pogoj in *omejevalni/izključevalni* pogoj. Da ta razmerja ubesedimo v slovenščini, moramo *če* kombinirati s členki, npr. *že če, samo če, le če, razen če*. Med kitajske pogojne odvisnike štejemo tudi situacije z *ničelnim* pogojem, kar v slovenščini izražamo z zvezo *ne glede na to, ali ...*, čemur sledi zagotovljena uresničitev glavnega dogodka.

Običajni »pogojni odvisniki« v slovenskem pomenu besede so v okviru večine kitajskih klasifikacij poimenovani kot »**domnevalni odvisniki**« in so ločena kategorija. Vezniki, ki se za to uporabljajo, so *ruguo* 如果, *yaoshi/yao* 要是/要, *jiaru* 假如, *tangguo* 倘若 ipd., kar prevajamo kar s *če*. Izražajo domneve, kaj »bi se«, »se«, ali »se bo« lahko zgodilo, če »bi bil«, »je«, ali »bo« izpolnjen pogoj, pri čemer so lahko pogoji bodisi uresničljivi bodisi neuresničljivi.¹⁴

Jezika se razlikujeta tudi glede zaporedja glavnega in odvisnega stavka. V slovenščini lahko stoji pogojni odvisnik pred glavnim stavkom (s/S) ali za njim (S/s), v kitajščini pa stojijo pogojni in domnevalni odvisniki praviloma pred glavnimi stavki (s/S), saj je – linearno in časovno gledano – od uresničitve pogoja odvisna uresničitev dejanja glavnega stavka.¹⁵ Tako razumemo tudi brezvezja, pri čemer so pogojne vezi izražene zgolj implicitno (kit. *ti greš, jaz grem* razumemo kot *če greš ti, grem tudi jaz*).

Poleg tega kitajščina ne pozna slovničnih časov in pogojnega naklona, kar še otežuje primerjavo v okviru ustaljenih slovničnih pristopov. Zato bomo na razmerja med odvisnimi in glavnimi stavki pogledali predvsem z vidika uresničljivosti pogoja in posledično rezultata, kjer Webbov (2022) pristop ponudi dodatni pogled na razlike znotraj pogojnosti.

Naslednji primeri najprej podajo tip pogojnih vezi, za boljšo razumljivost ponovno sledijo nekateri že predstavljeni primeri s prevodi v kitajščino, jezikovna sredstva v slovenščini (S) in kitajščini (K), čemur sledijo sklici na dodatne zgleds.¹⁶

(26)

Splošne resnice, navade, izreki: Ko se zgodi A, se zgodi tudi B.

Če/ko led segrejemo, se stali. (splošna resnica)

Če/ko me boli grlo, spijem čaj z limono. (navada) [ponovitev prim. (5)]

14 Kadar ima glavni stavek nikalno obliko, lahko za okrepitev logičnih vezi med odvisnim in glavnim stavkom uporabimo *cai* (šele potem) ali *jiu* (že potem).

15 Poleg tega izraža kitajščina pogojno-posledična razmerja z različnimi povezovalniki. To so lahko enodelni vezniki v pogojnih stavkih, dvodelni vezniki v pogojnih in glavnih stavkih, navezovalni prislovi v glavnih stavkih ali pa kombinacije veznikov in navezovalnih prislovov.

16 V slovenščini velja to le za nujne pogoje.

如果加热冰，它会融化。**Ruguo** jiare bing, ta **hui** ronghua.

如果我嗓子疼，我就会喝柠檬茶。**Ruguo** wo sangzi teng, wo **jiu hui** he ningmeng cha.

S: *če/ko*

K: *dang ... (shi), ...; meidang ... ; ... de shihou, ...; ruguo ... jiu ...*

gl. tudi (4, Anica), (19), (20)

(27)

A je zadostni pogoj, da se B uresniči.

Že če mu napišeš pismo, ti bo pomagal. **Le** pismo mu moraš napisati, pa ti bo pomagal.

只要你给他写一封信，他就会帮助你。**Zhiyao** ni gei ta xie yi feng xin, ta **jiu hui** bangzhu ni. [ponovitev prim. (11)]

S: *že če; le ... pa ...*

K: *zhiyao ... jiu ...*

(28)

A je nujni pogoj, da se B lahko uresniči.

Samo če me prideš iskat z avtom, (**šele v tem primeru**) grem s tabo.

只有你开车来接我，我才跟你去。**Zhiyou** ni kaiche lai jie wo, wo **cai** gen ni qu. ponovitev prim. (12)]

S: *le če, samo če*

K: *zhiyou ... cai ...*

(29)

A ne sme držati, da se B lahko zgodi, oz. B se zgodi le v primeru, da A ne drži.

Ne grem, **razen če** greš tudi ti.

除非你也去，不然我（才/就）不去呢！**Chufei** ni ye qu, buran wo (**cai/jiu**) bu qu ne! [ponovitev prim. (14)]

S: *razen če*

K: *chufei ... cai/(jiu) ...; chufei ... fouze ...*

gl. tudi (13)

(30)

Neodvisno od pogoja A se dogodek B vedno zgodi.

Ne glede na to, kako velike težave bodo, bom (**vseeno**) nadaljeval.

不管有多大困难，我也要干下去。 **Buguan** you duo da kunnan, wo **ye** yao gan xiaqu.

[ponovitev prim. (15)]

S: *ne glede*

K: *buguan/bulun/wulun ... dou/ye/hai ...*

gl. tudi (16), (17)

(31)

Pogoj A se lahko zgodi ali pa tudi ne. Če se zgodi, potem se zgodi tudi B.

Če bo jutri deževalo, **bo** izlet odpovedan. [ponovitev prim. (6)]

如果明天下雨，旅行就会被取消。 **Ruguo** mingtian xiayu, luxing **jiu hui** bei quxiao.

S: *če ... potem ...*

K: *ruguo/yaoshi/jiashe/jiashi/jiaru/jiaruo/tangruo/ruoshi/... ... name/jiu ...*

gl. tudi (2a, drugi in tretji zgled), (10a), (23), (24)

(32)

Hipotetična možnost: možno je, da se A uresniči, a ni prav verjetno, zato se tudi B verjetno ne bo zgodil.

Če bi to korenino presekali, **bi** se drevo posušilo. [ponovitev prim. (2b)]

如果把这条根砍断，树就会枯死。 **Ruguo** ba zhe tiao gen kanduan, shu **jiu hui** kusi

S: *če bi ... bi ...*

K: *ruguo (keneng) ... name (keneng) ...*

gl. tudi (7), (22)

(33)

Imaginarna situacija: A v realnem svetu ni možen, zato tudi B ni možen. Kljub temu lahko razmišljamo o tej situaciji v imaginarnem svetu:

Če bi ujel zlato ribico, **bi** jo prosil za eno samo stvar. [ponovitev prim. (8)]

如果我抓到金鱼，我只会请求它实现一个愿望。 **Ruguo** wo zhuadao jinyu, wo zhi **hui** qingqiu ta shixian yi ge yuanwang.

S: *če bi ... bi*

K: *ruguo ... name ...*

gl. tudi (9)

(34)

Protidejstvena situacija: Govorimo o preteklih situacijah, tako da ni več možno, da bi se A uresničil, torej se tudi B ne more uresničiti.

Če bi moji starši še živeli, zagotovo **ne bi** zavrnil denarja svojega sina.

如果我父母还活着，他们一定不会拒绝一个儿子的钱。**Ruguo** wo fumu hai huozhe, tamen yiding **bu hui** jujue yi ge erzi de qian. [ponovitev prim. (18)]

S: *če bi ... bi ...*

K: *ruguo ... name/jiu ...*

gl. tudi (2c), (3c), (8, prvi primer), (21), (25 lani)

(35)

Privzamemo, da je A resničen, torej je posledično tudi B resničen. (semantično dejstveni pogojnik)

Ura je že deset. – **Če je** ura že deset, zamujam. [ponovitev prim. (10b)]

已经十点了。——既然已经十点了，我就迟到了。**Jiran** yijing shidian le, wo **jiu** chidao le.

S: *če; glede na to, da ...*

K: 如果说.....那么.....

gl. tudi (2a)

Dosedanja dognanja lahko strnemo v naslednji prikaz. Kjer sta sivo označena samo veznika *če* in *ruguo*, nimamo težav z razumevanjem. Kjer so sivo označene cele vrstice, prihaja do komunikacijskega šuma. Pri vrsticah brez posebnih oznak imata slovenščina in kitajščina različna jezikovna sredstva za izražanje pogojnih vezi.

slovenščina		slovn. čas/ naklon	logične vezi	kitajščina
(26)	KO razmišljaš pozitivno, se težave rešijo same.	sedanjik/ povedni	<i>časovne vezi</i>	每当保持积极的心态，问题就会自己解决。 Meidang baochi jiji de xintai, wenti jiu hui ziji jiejie.
(26)	ČE razmišljaš pozitivno, se težave rešijo same.	sedanjik/ povedni	$P \rightarrow Q$ (splošne resnice, navade) = dejstveni pogojnik	如果保持积极的心态，问题就会自己解决。 Ruguo baochi jiji de xintai, wenti jiu hui ziji jiejie.

slovenščina	slovn. čas/ naklon	logične vezi	kitajščina
(30) NE GLEDE NA TO , ali razmišljaš pozitivno ali ne, se težave rešijo same.	sedanjik/ povedni	Q	无论你是否保持积极的心态, 问题都会自己解决。 Wulun ni shifou baochi jiji de xintai, went dou hui ziji jieue.
(29) Težave se rešijo same, RAZEN ČE razmišljaš negativno.	sedanjik/ povedni	$\neg P \rightarrow Q$	除非你持负面想法, 否则问题会自己解决。 Chufei ni chi fumian xiangfa, fouze wenti hui ziji jieue.
(27) ŽE ČE/ČE LE razmišljaš pozitivno, se težave rešijo same.	sedanjik/ povedni	$P_{min} \rightarrow Q$ <i>zadostni pogoj</i>	只要你保持积极的心态, 问题就会自己解决。 Zhiyao ni baochi jiji de xintai, went jiu hui ziji jieue.
(28) SAMO ČE/LE ČE razmišljaš pozitivno, se težave rešijo same.	sedanjik/ povedni	$P_{obv} \rightarrow Q$ <i>nujni pogoj</i>	只有你保持积极的心态, 问题才会自己解决。 Zhiyou ni baochi jiji de xintai, went cai hui ziji jieue.
(31) ČE BOŠ razmišljal pozitivno, se bodo težave rešile same.	prihodnjik/ povedni	$P \rightarrow Q$ <i>(prihodnost)</i> = napovedni pogojnik	如果你保持积极的心态, 问题就会自己解决。 Ruguo ni baochi jiji de xintai, went jiu hui ziji jieue.
(32) ČE BI razmišljal pozitivno, BI se težave rešile same. (sedanjost)	pogojni	$P \square \rightarrow Q$ <i>hipotetično</i> = hipotetični pogojnik	如果你(现在)保持积极的心态, 问题就会自己解决。 Ruguo ni (xianzai) baochi jiji de xintai, went jiu hui ziji jieue.
(34) ČE BI (bil) razmišljal pozitivno, BI se težave rešile same. (preteklost)	pogojni	$P_{pret} \square \rightarrow Q_{pret}$ <i>protidejstveno</i> = protidejstveni pogojnik	如果你(去年)保持了积极的心态, 问题可以自己解决。 Ruguo ni (qunian) baochi le jiji de xintai, went keyi ziji jieue.

slovenščina	slovn. čas/ naklon	logične vezi	kitajščina
(33) ČE BI Sneguljčica razmišljala pozitivno, BI se težave rešile same. (imaginarno)	pogojni	$P' \square \rightarrow Q'$ <i>imaginarno</i> = protidejstveni pogojnik	如果白雪公主保持了积极的心态，问题可以自己解决。 Ruguo Baixue gongzhu baochi le jiji de xintai, wenti keyi ziji jiejie.

Iz zgornjega prikaza vidimo, da številni tipi pogojnih vezi v slovensko-kitajskem diskurzu ne povzročajo težav, saj jih izražamo z različnimi jezikovnimi sredstvi. Obenem zaradi splošnega znanja in védenja o svetu uspešno presojamo, kaj so splošne resnice in navade oz. dejstveni pogojniki. Prav tako prepoznamo protidejstvene pogojnike in imaginarne scenarije.

Težave nastanejo zgolj pri napovednih in hipotetičnih pogojnikih, saj kitajščina tega na leksikalni ravni ne razločuje. V obeh primerih uporablja strukturo *ruguo ... jiu hui ...* (dob. »če« ... »potem se zna zgoditi da« ...), kar za situacije v prihodnosti lahko pomeni napovedni pogojnik *če bo ... bo ...* ali hipotetični pogojnik z nizko stopnjo uresničitve *če bi ... bi ...*

Spomnimo se primera (1), kjer prihaja do komunikacijskega šuma. V okviru razmišljanja o prihodnosti je imel slovenski govorec v mislih hipotetični pogojnik z nizko stopnjo realizacije (*če bi zavarovalnica zavrnila vlogo, bi potrebovali dokaze o nasprotnem*), kitajski sogovorec pa je izjave z *ruguo ... jiu hui ...* razumel ne le kot napovedni pogojnik z višjo stopnjo realizacije (*če bo zavarovalnica zavrnila vlogo, boste potrebovali dokaze o nasprotnem*), temveč celo kot dejstveni pogojnik, kjer je realizacija zagotovljena (*zavarovalnica bo zavrnila vlogo, posledično boste potrebovali dokaze o nasprotnem*). Še enkrat si oglejmo samo vrstice z veznikom *ruguo ... jiu hui ...*

slovenščina	slovn. čas/ naklon	logične vezi	kitajščina
(26) ČE razmišljaš pozitivno, se težave rešijo same.	sedanjik/ povedni	$P \rightarrow Q$ (<i>splošne resnice, navade</i>) = dejstveni pogojnik	如果保持积极的心态，问题就会自己解决。 Ruguo baochi jiji de xintai, wenti jiu hui ziji jiejie.

	slovenščina	slovn. čas/ naklon	logične vezi	kitajščina
(31)	ČE BOŠ razmišljal pozitivno, se bodo težave rešile same.	prihodnjik/ povedni	$P \rightarrow Q$ (<i>prihodnost</i>) = napovedni pogojnik	如果你保持积极的心态, 问题就会自己解决。 Ruguo ni baochi jiji de xintai, wentí jiu hui ziji jiejie.
(32)	ČE BI razmišljal pozitivno, BI se težave rešile same. (sedanjost)	pogojni	$P \square \rightarrow Q$ <i>hipotetično</i> = hipotetični pogojnik	如果你（现在）保持积极的心态, 问题就会自己解决。 Ruguo ni (xianzai) baochi jiji de xintai, wentí jiu hui ziji jiejie.

Kljub temu ostaja odprto vprašanje, zakaj v tovrstnih kontekstih sogovorniki interpretirajo pogojne vezi kot dejstveni pogojnik in ne zgolj napovedni pogojnik, saj situacija v primeru (1) ne spada med splošne resnice. Morda se odgovor skriva v pogojno-posledičnih vezeh, ki so predstavljene v zgledu (35) ali okvirno (2a) *če je hotel živeti, je moral delati*. Gre predvsem za sklepalne vezi, kjer prvi stavek izraža pogoj, okoliščine ali dejstvo, drugi pa posledico ali sklep, ki od tod logično sledi. Namreč, realizacija pogoja *ali je hotel živeti*, ni vprašljiva. Razume se, da *JE hotel živeti* in je posledično *moral delati*. Podoben primer je izjava *če je 100 deljivo s 4, potem je tudi z 2*. Pogojni stavek izraža zgolj izhodišče za logično sklepanje.

Tudi pri teh razmerjih se v kitajščini uporablja veznik *ruguo*, kot prikazuje zgled (36) iz referenčne kitajske slovnice Liu idr. (2004), kjer sta oba pogoja, iz katerega sledi naslednji dogodek, nedvomno uresničena. Zaradi dolžine primera bomo kitajskemu primeru dodali samo slovenski prevod brez izgovora ter oznake za pogoje in posledični/logični sklep:

(36)

正如周恩来同志所说, [pogoj 1: 如果说党的第七次代表大会同它以前一个时期全党的思想、政治上的整风, 奠定了我们党统一思想的基础], [pogoj 2: **XX** 在这个基础上取得了反对帝国主义、封建主义和官僚资本主义这种民主革命的胜利], [posledica/sklep: 那么, 这一次会议就会使我们取得社会主义的胜利]。

Tako kot je rekel tovariš Zhou Enlai: »[pogoj 1: **Če** je 7. kongres stranke na podlagi preteklih obdobj oblikovanja enotne ideološke in politične usmeritve stranke dosegel osnovo za enotnost misli], [pogoj 2: **in če** smo na tej osnovi dosegli zmago v revolucionarnem boju proti imperializmu, fevdalizmu in birokratskemu kapitalizmu], [posledica/sklep: **potem** je ta kongres omogočil našo zmago v socialističnem boju.]« (Liu, Pan, in Gu 2004, 875)

Vredno bi bilo raziskati, kaj v kitajščini aktivira sklepalna razmerja med stavki, in se še bolj poglobiti v to problematiko, vendar to presega obseg trenutnega prispevka.

6 Sklepne misli

Slovenski *če* in kitajski *ruguo* sta osnovna veznika, ki izražata pogojno-posledične vezi. V kombinaciji z drugimi sredstvi lahko popolnoma jasno razločujemo odtenke pogojnosti. V slovenščini uporabljamo členke, pogojni naklon in slovnični čas, v kitajščini pa različne povezovalnike, epistemične modalne glagole in prislove. Z razumevanjem izjav načeloma nimamo težav, komunikacijski šum pa nastane pri specifičnih situacijah, ki se nanašajo na prihodnost in izražajo različne stopnje uresničitve izjave.

Težava se torej pojavi pri presoji, ali predpostavljamo realne možnosti (napovedni pogojnik) ali govorimo o hipotetičnih situacijah. V slovenščini te pomenske odtenke ločimo s povednim in pogojnim naklonom, v kitajščini pa struktura *ruguo ... jiu hui ...* dopušča več možnih interpretacij. To bi bil lahko razlog, zakaj prihaja do komunikacijskih šumov v situacijah, kot je bila opisana na začetku prispevka v zgledu (1).

Poleg tega lahko slovenski *če* uvaja tudi časovna razmerja, pri čemer je v nekaterih situacijah izmenljiv s *ko*, kar smo videli v šali o kavi v zgledu (4). Kitajščina nima veznika ali drugih jezikovnih sredstev, kjer bi se pogojne in časovne vezi prepletale na enak način, zato je ta šala v kitajščino neprevedljiva.

Komunikacijski šum torej ne nastaja zaradi (ne)zmožnosti hipotetičnega razmišljanja, kot je pred desetletji menil Bloom, temveč zaradi razlik med kitajščino na eni strani in angleščino ali slovenščino na drugi strani. Kako uskladiti razumevanje sogovorcev, o kateri stopnji uresničljivosti govorimo v nekem pogojno-posledičnem diskurzu, še ni jasno, a smo z razumevanjem problematike korak bliže rešitvi.

Zahvala

Pokojni akad. prof. Janez Orešnik je bil izjemen jezikoslovec in pedagog, ki je znal pokazati, da se lahko na vsakem koraku okrog nas skrivajo številne jezikovne zanimivosti, če smo le pozorni nanje. To je bila krasna popotnica za vseživljenjsko raziskovanje, za kar sem prof. Orešniku izjemno hvaležna.

Seznam citiranih virov in literature

- Bloom, Alfred H. 1981. *The Linguistic Shaping of Thought: A Study in the Impact of Language on Thinking in China and the West*. Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum.
- Chen, Jing, Chi-Yue Chiu, Neal J. Roese, Kim-Pong Tam in Ivy Yee-Man Lau. 2006. Culture and Counterfactuals: On the Importance of Life Domains. *Journal of Cross-Cultural Psychology* 37 (1): 75–84. <https://doi.org/10.1177/0022022105282296>.
- Li, Charles N., in Sandra A. Thompson. 1981. *Mandarin Chinese: A Functional Reference Grammar*. Berkeley: University of California Press.
- Lipovšek, Frančiška, Gašper Ilc in Andrej Stopar. 2025. Syntax and semantics of subordination: the case of če-clauses. V *Čiv, čiv, še sem živ. Jezikoslovne študije v spomin profesorju Janezu Orešniku*, ur. Tatjana Marvin Derganc, Ljubljana: Založba Univerze v Ljubljani, 189–206.
- Liu, Yuehua 刘月华, Pan Wenyu 潘文斌 in Gu Wei 故韡. 2004. *Shiyong xiandai Hanyu yufa* 实用现代汉语语法. Peking 北京: Shangwu yinshuguan 商务印书馆.
- Loar, Jian Kang. 2011. *Chinese Syntactic Grammar: Functional and Conceptual Principles*. Berkeley Models of Grammars. New York: Peter Lang. <http://site.ebrary.com/id/10517092>.
- Quirk, Randolph, Sidney Greenbaum, Geoffrey Leech in Jan Svartvik. 1985. *A Comprehensive Grammar of the English Language*. London: Longman.
- Schlamberger Brezar, Mojca. 2023. Okoliščinski odvisniki in dimenzija perspektive v slovenščini. V *Prispevki k preučevanju slovenske skladnje*, 227–243.
- Skaza, Jože. 2010. *Slovenska slovnica*. 1. izd., 1. natis. Zbirka Jezikovni priročniki. Ljubljana: Cankarjeva založba.
- Toporišič, Jože. 2000. *Slovenska slovnica*. Maribor: Založba Obzorja.
- Webb, Jed. 2022. Conditional Sentences in English: Introduction. *UsingEnglish.com*, 26. junij 2022. <https://www.usingenglish.com/articles/conditional-sentences-in-english-1.html>.
- Xing, Fuyi 邢福义. 2021. *Hanyu fujū yanjiu* 汉语复句研究. Di 1 ban. Zhonghua dang dai xue shu zuo ji yao. Peking: Shangwu yinshuguan 商务印书馆.
- Xu, Xiu Fen 徐秀芬. 2007. *Xiandai Hanyu yinguo fujū yanjiu* 现代汉语因果複句研究: A Study of the Causal Complex Sentence in Modern Chinese Language. Doktorska disertacija, University of Hong Kong.

- Yip, Po-Ching in Don Rimmington. 2003. *Chinese: A Comprehensive Grammar*. London in New York: Routledge.
- Zhang, Wenqing 张文青. 2015. Cong renzhi dao yuyong: Guanyu fujie duiwai Hanyu jiaoxue de shentan yu yanjiu 从认知到语用: 关于复句对外汉语教学的探讨与研究. *Limingguan yuyan wenhua yanjiu* 立命館言語文化研究 26 (3): 297.
- Žele, Andreja. 2016. Tipologija odvisnikov v slovenščini: merila. V *Toporišičeva obdobja*, ur. Erika Kržišnik in Miran Hladnik, 299–306. <https://plus.cobiss.net/cobiss/si/en/bib/62580834>.